

STARTING STRONG IV

Spremljanje kakovosti v predšolski vzgoji in varstvu (PVV)

Glavne ugotovitve za Slovenijo

Ineke Litjens, analitičarka, OECD

Vsebina

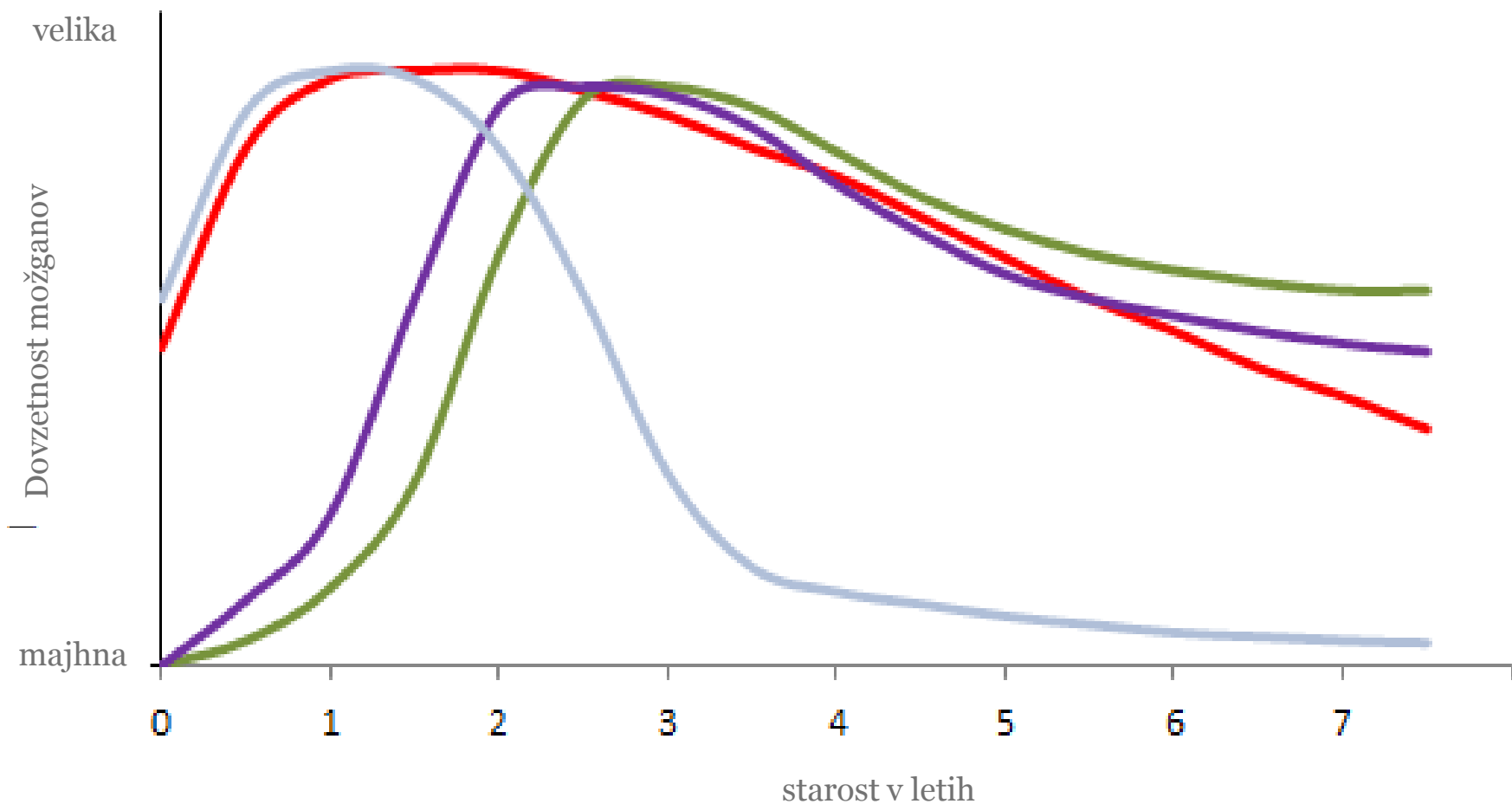

- oris okoliščin: politična gibalna za spremljanje kakovosti v PVV
- trenutno stanje spremljanja
- spremljanje kakovosti storitev
- spremljanje kakovosti zaposlenih
- spremljanje otrokovega razvoja

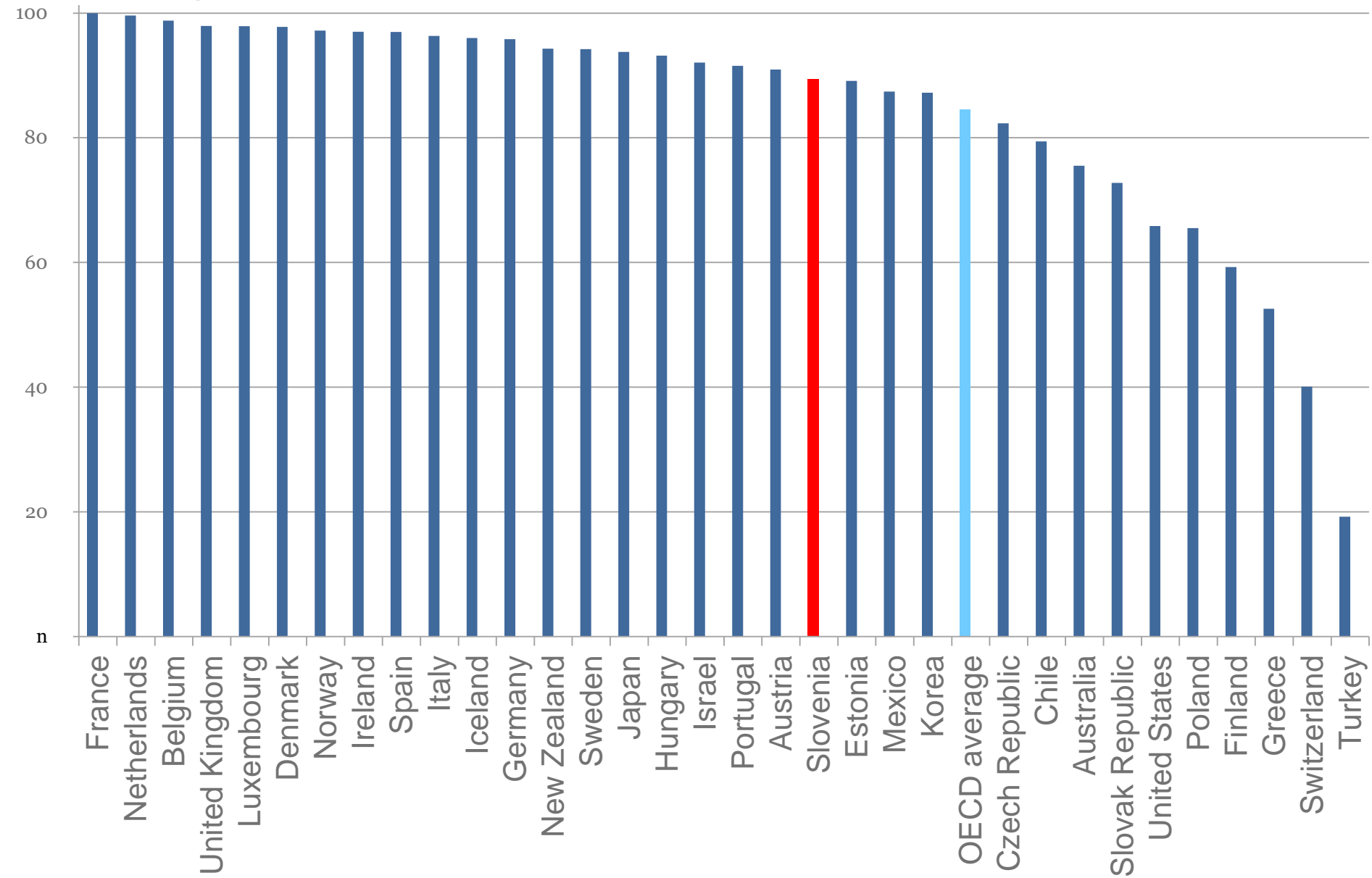

Dovzetnost otroških možganov, po letih

— jezik   — številke   — vrstniške družabne veščine   — obvladovanje čustev

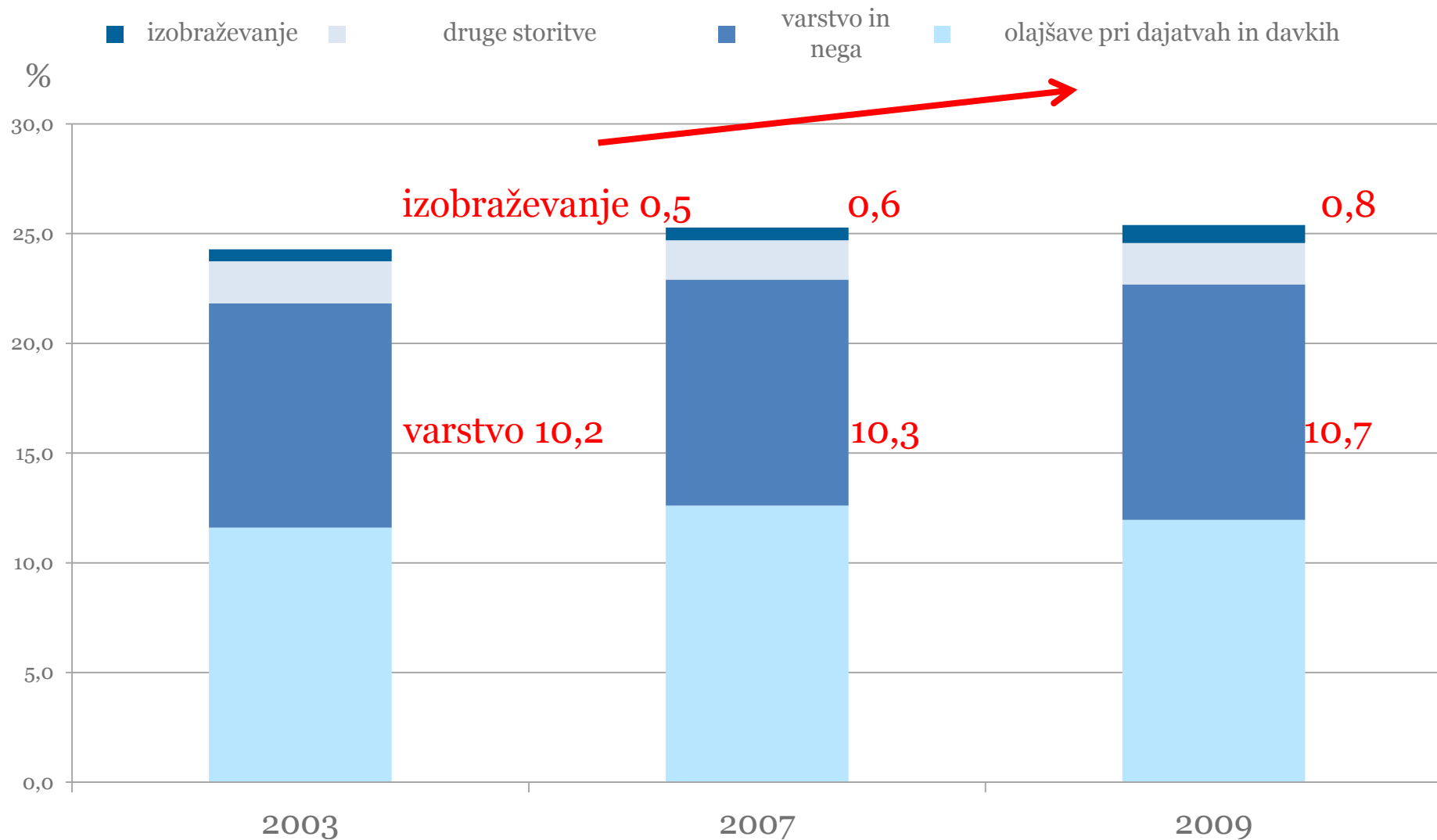

Vpis pri starosti 4 let postaja tudi splošno veljaven v mnogih državah OECD.

Poraba javnih sredstev za otroke v starosti 0–5 let narašča

Trenutno stanje v spremljanju (1/3)

- Financiranje sistemov spremljanja je v glavnem javno, črpa pa z različnih ravni oblasti.
- V Sloveniji: kot v drugih državah OECD ga v glavnem financirajo državne oblasti.
- Kakovost v glavnem spremljajo javne institucije ali službe, kot so ministrstva za izobraževanje in inšpektorati.
- V Sloveniji izvajajo spremljanje enovitih zavodov (za predšolsko vzgojo in varstvo skupaj), inšpektorat za šolstvo in šport, zdravstveni inšpektorat in zavod za šolstvo.
- V decentraliziranih ureditvah imajo pri spremljanju ključno vlogo lokalne oblasti.

Trenutno stanje v spremljanju (2/3)

- Najpogosteje se spremljata kakovost storitev in kakovost zaposlenih (na vseh 24 območjih) – redkeje rezultati pri otrocih (21).
- V Sloveniji: kakovost storitev in zaposlenih se spremlja pri storitvah varstva otrok in v enovitih, vzgojno-varstvenih vrtcih, medtem ko se rezultati otrok spremljajo samo v enovitih vrtcih.
- Področja spremljanja so enovita: spremljanje kakovosti storitev in osebja ter rezultatov pri otrocih se običajno ne spremljajo neodvisno.

Trenutno stanje v spremljanju (3/3)

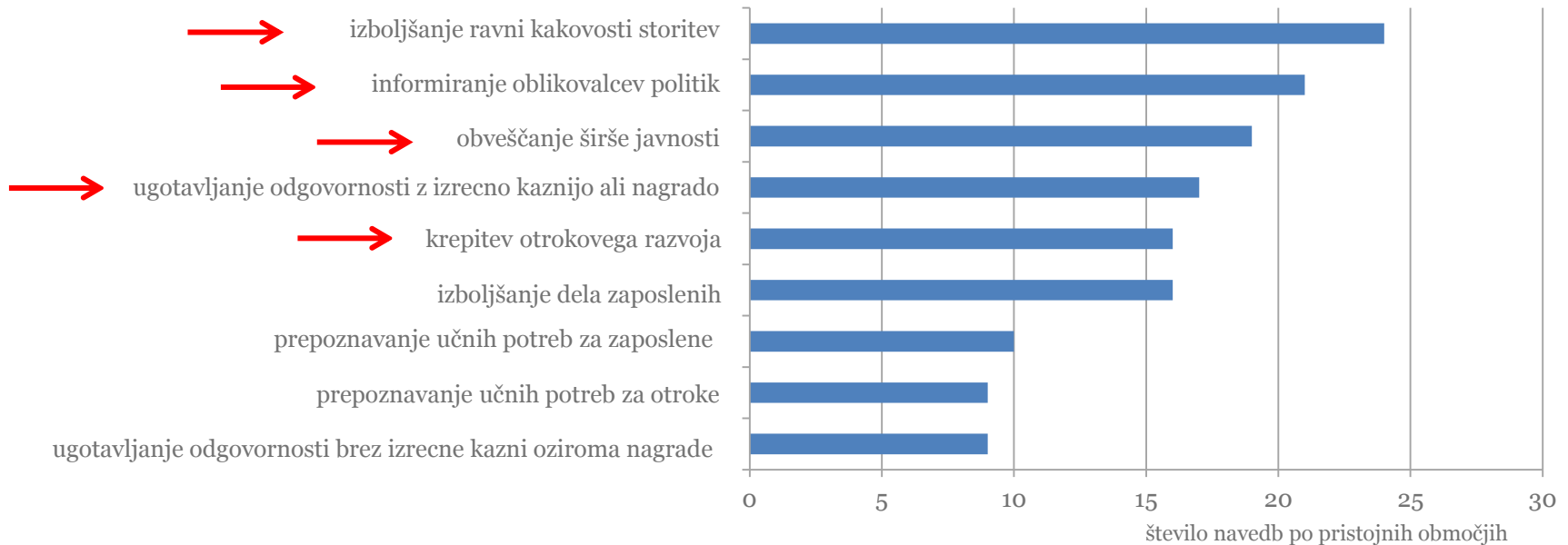
- V pristopih k spremljanju in orodjih, ki se uporabljajo, so velike razlike.
- Strukturni vidiki/ravnanje v skladu s predpisi: to se spremlja najpogosteje, toda čedalje večji poudarek je na spremljanju kakovosti procesa – podobno težnjo je opaziti v Sloveniji.
- V Sloveniji morajo inšpektorji opraviti izpit in se praktično usposabljanje (najpogosteje: 17/24). Tudi notranji ocenjevalci se usposabljujejo za svojo nalogo, vendar veliko redkeje kot zunanji ocenjevalci (10/24).
- Države čedalje bolj uporabljajo skupen pristop za spremljanje različnih vrst zagotavljanja PVV (npr. z okvirom). V Sloveniji se postopek spremljanja, ki velja za vrtce, ujema z osnovnošolskim.
- Rezultati spremljanja kakovosti, zlasti kakovosti storitev, postajajo čedalje dostopnejši javnosti – splošni rezultati tudi v Sloveniji.

Spremljanje kakovosti storitev – nameni

V glavnem se spremlja za (a) dvig ravni kakovosti v VV zavodih, (b) osveščanje oblikovalcev politik in splošne javnosti o stanju PVV v njihovi državi.

Spremljanje kakovosti storitev – izvajanje

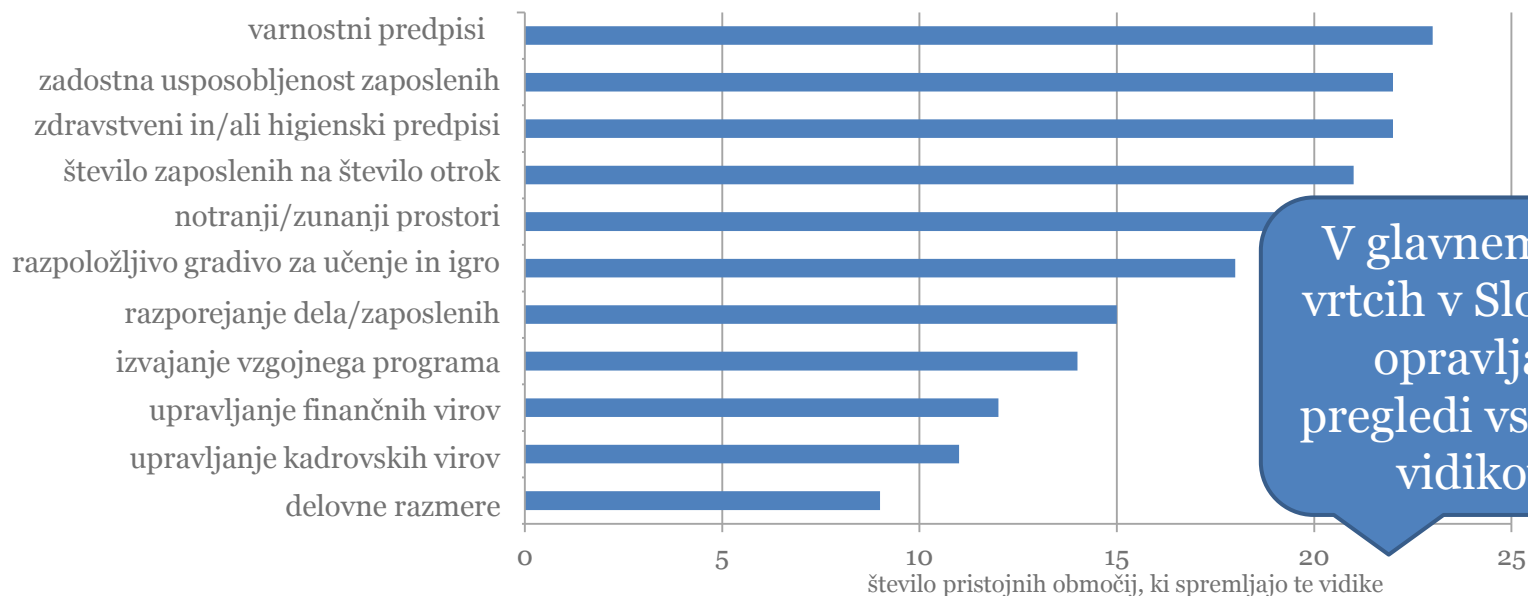
- Inšpekcijski pregledi (24/24) in samoevalvacije (19/24) so najpogostejši, anketiranje staršev pa je manj priljubljeno (15/24).
- V Sloveniji se v vrtcih izvajajo vse 3 oblike spremljanja, ampak anketiranje staršev ne na državni ravni.
- Pogostost notranjega in zunanjega spremljanja kakovosti v večini držav ni predpisana – navadno je odvisna od rezultatov zadnjega spremljanja.
- V Sloveniji so inšpekcije vrtcev na 5 let, samoevalvacije v vrtcih pa so vsakoletne.
- V večini držav (16) je javnosti treba omogočiti dostop do rezultatov spremljanja kakovosti, čeprav se v Sloveniji objavijo samo splošni in skupni rezultati, ne rezultati znotraj posameznih zavodov.

Spremljanje kakovosti storitev – kaj se spremlja?

Inšpekcijski pregledi se v glavnem posvečajo zakonskim vidikom, kot so število zaposlenih na število otrok, varnostni predpisi, zadostna usposobljenost zaposlenih, zdravstveni in higienski predpisi ter izpolnjevanje minimalnih prostorskih pogojev.

Vidiki kakovosti storitev, ki jih pregleduje inšpekcija **v zavodih za varstvo otrok in jaslih** (oziroma v vzgojno-varstvenih zavodih pri državah z enovitim sistemom)

Spremljanje kakovosti storitev – kaj se spremlja?

- Z anketiranjem staršev se večinoma (tudi v Sloveniji) poizveduje o splošnem zadovoljstvu s kakovostjo storitev, s kakovostjo prostorov in stavbe, o pogledih staršev na kakovost vzgoje in varstva, na možnosti za sodelovanje staršev in o tem, kako dobro se, po mnenju staršev, otrok razvija.
- Anketiranje staršev se navadno izvaja na lokalni ravni ali ravni samega zavoda – velja tudi za Slovenijo. Pogostost je odvisna od samega zavoda, ker anketiranje ni zakonsko obvezno.
- Samoevalvacije dajejo poudarek sodelovanju in komunikaciji med zaposlenimi in starši, z upravo in med sodelavci ter ocenjujejo, kaj je mogoče izboljšati. V Sloveniji je poudarek še širši.
- Samoevalvacije se navadno izvajajo na ravni okolja samega in njihova pogostost navadno ni predpisana, temveč je odvisna od tega, kakšni so bili rezultati zaposlenih med njihovo zadnjo evalvacijo.

Spremljanje kakovosti storitev – kako?

Inšpekcijski pregledi

- Opazovanje, intervjuje in analizo notranjih dokumentov uporabljajo na 87,5 % pristojnih območjih.
- Poleg tega uporablja Slovenija še ankete in kontrolne sezname.

- Dokaj pogosto (pri dveh tretjinah) se uporabljajo ankete in rezultati samoevalvacij.
- Ocenjevalne lestvice in anketni rezultati (v izvedbi ocenjevalcev, zaposlenih/uprave ali staršev) so manj priljubljeni.

Spremljanje kakovosti storitev – kako?

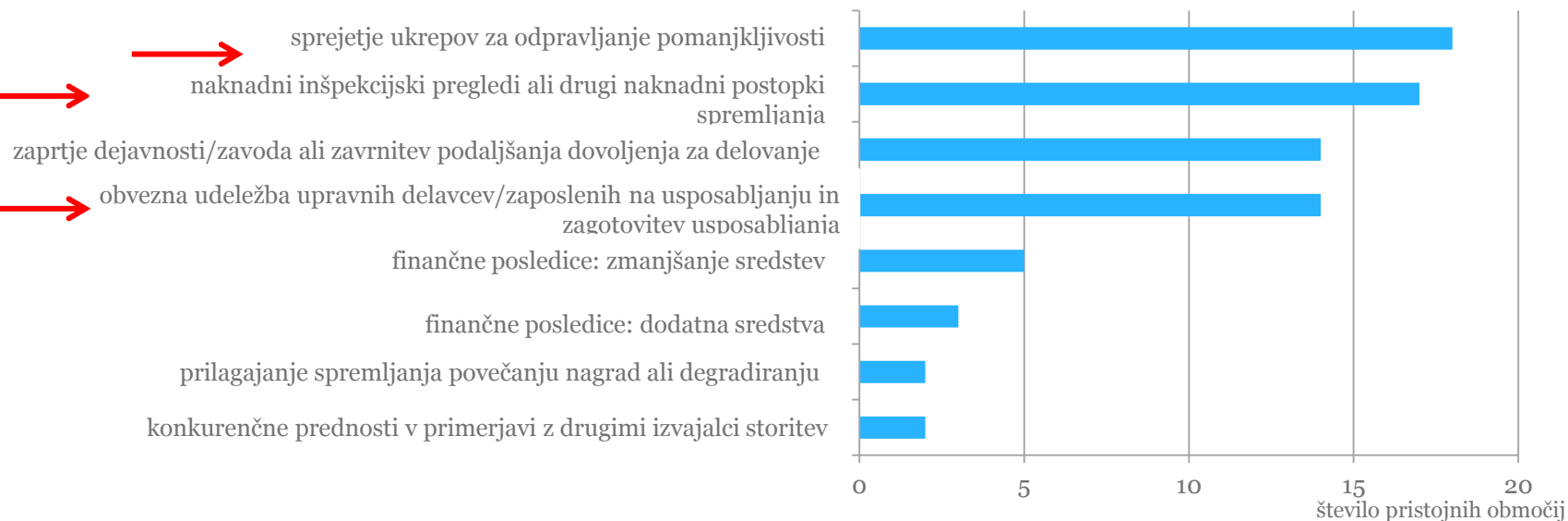
Samoevalvacije

- Ankete za samoporočanje, poročila ali dnevniki po samovrednotenju in kontrolni sezname se uporabljajo pogosto (12/19).
- Malo manj kot polovica območij uporablja listovnike (8/19).
- Povratne informacije v obliki video posnetkov se ne uporabljajo pogosto (3/19).
- V Sloveniji je uporaba samoevalvacijskih orodij med vrtci različna.

Spremljanje kakovosti storitev – posledice

Najpogostejše posledice rezultatov spremljanja so: (a) zavod ali zaposleni morajo sprejeti ukrepe za odpravljanje pomanjkljivosti, (b) sledijo naknadni inšpekcijski pregledi ali drugi postopki spremljanja in v skrajnem primeru (c) zaprtje ali zavrnitev podaljšanja dovoljenja za delovanje.

Spremljanje kakovosti storitev – izzivi

- Opredelitev vidikov spremljanja kakovosti storitev:
  - spremljanje prepleta strukturnih in procesnih vidikov kakovosti,
  - posvetovanje z deležniki.
- Dosledno izvajanje procesov in postopkov spremljanja:
  - zagotovitev usposabljanja za ocenjevalce pred izvajanjem ocenjevanja,
  - zagotavljanje praktičnega/internega usposabljanja,
  - zagotavljanje specifičnega izpopolnjevanja ob izvajanju,
  - povezovanje zunanjih in notranjih evalvacij.
- Zagotavljanje, da se zaposleni zavedajo standardov kakovosti:
  - seznanjanje s standardi kakovosti, ki so spremljani širše.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – nameni

Kakovost zaposlenih spremljamo, da (a) dvignemo raven kakovosti storitev, (b) informiramo oblikovalce politik in (c) odkrivamo učne potrebe ter izboljšamo delo zaposlenih.

V Sloveniji v splošnem spremljajo kakovost zaposlenih iz vseh teh razlogov – kar kaže na širok sklop namenov za ocenjevanje dela zaposlenih.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – izvajanje

- Inšpekcijski pregledi (22/24) in samoevalvacije (20/24) so najpogostejši.
- Ankete med starši (13/24) in preverjanja zaposlenih (1/24) so manj priljubljeni.
- Kolegialne evalvacije se pogosteje uporabljajo interno (10/24) kot eksterno (6/24).
- V Sloveniji se v vrtcih in varstvu otrok uporabljajo inšpekcijski pregledi.
- Anketiranje staršev, samoevalvacije in kolegialne evalvacije se v vrtcih lahko uporabljajo, čeprav ne vedno na državni ravni.

- V večini držav pogostost notranjega in zunanjega spremljanja zaposlenih ni predpisana, zlasti ne za notranje postopke.
- V Sloveniji so za samoevalvacije odgovorni ravnatelji vrtcev in jih morajo izvajati vsako leto enkrat.
- Pogostost inšpekcijskih pregledov je navadno odvisna od zadnjega rezultata spremljanja, kar velja tudi v Sloveniji. Sicer so inšpekcijski pregledi enkrat na 5 let.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – izvajanje

- Splošni rezultati kakovosti zaposlenih se večinoma objavijo za javnost (14/19), tudi v Sloveniji, ampak individualne evalvacije dela zaposlenih zaradi zaupnosti niso širše dostopne.
- Na Norveškem, v Kazahstanu in flamski skupnosti v Belgiji so rezultati dostopni na zahtevo.
- V Franciji, Italiji, Mehiki, na Novi Zelandiji in Škotskem ostajajo rezultati notranji.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kaj se spremlja?

- Inšpekcijski pregledi se navadno posvečajo: usposobljenosti zaposlenih, splošni kakovosti varstva in vzgoje in izvajanju vzgojnega programa (80 % ali več) – na teh področjih je poudarek tudi v Sloveniji.
- Pogosto spremljajo še razporejanje časa, uporabo materialov in kakovost procesa – tudi v Sloveniji.
- Upravljanje in vodstvo ter komunikacija med zaposlenimi in starši so redkeje predmet inšpekcijskih pregledov, sledi pa jim še preverjanje obvladovanja predmetov pri zaposlenih, ki te predmete poučujejo.
- V Sloveniji spremljajo tako upravo in vodstvo kot delovne razmere.
- Znotraj 50 % pristojnih območij upoštevajo pri spremljanju kakovosti dela zaposlenih tudi otrokove razvojne rezultate, toda ne v Sloveniji.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kaj se spremlja?

- Anketiranje staršev: znotraj 75 % pristojnih območij s temi anketami navadno sprašujejo starše po njihovem mnenju o splošni kakovosti zaposlenih, vzgojnem programu in njihovi komunikaciji z zaposlenimi v PVV.
- Podobno je v Sloveniji, čeprav ankete za starše v glavnem ne poizvedujejo o vzgojnem programu, ampak bolj o kakovosti procesa.
- Otrokov razvoj se kot tema pojavlja v anketah redkeje, čeprav je v Sloveniji nasprotno.
- Ankete za starše redko vsebujejo vprašanja o vodenju in upravljanju zavoda, sodelovanju med zaposlenimi v PVV ter o procesih načrtovanja in uporabi materialov, čeprav se v Sloveniji včasih nanašajo na zadnje dvoje.
- Anketiranje se skoraj vedno izvaja na ravni zavoda in je običajno prostovoljno, čeprav je pogosta praksa na vseh pristojnih območjih.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kaj se spremlja?

- Države, v katerih uporabljajo kolegialno ocenjevanje (notranje in zunanje), vse spremljajo splošno kakovost dela zaposlenih in izvajanje vzgojnega programa, tudi Slovenija.
- 90 % teh držav daje pri ocenjevanju poudarek timskemu delu in komunikaciji ter kakovosti procesa, kar velja tudi za Slovenijo.
- Pri kolegialnem ocenjevanju se pozornost posveča tudi poznavanju predmetne snovi pri zaposlenih (ampak ne v Sloveniji) in priložnostim za strokovni razvoj (tudi v Sloveniji).
- Najmanj pogosto se ocenjujejo upravne in vodstvene veščine, čeprav so pomembne za organiziranje aktivnosti in gladko vodenje v danem okolju. Tudi v Sloveniji tega ne spremljajo.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kaj se spremlja?

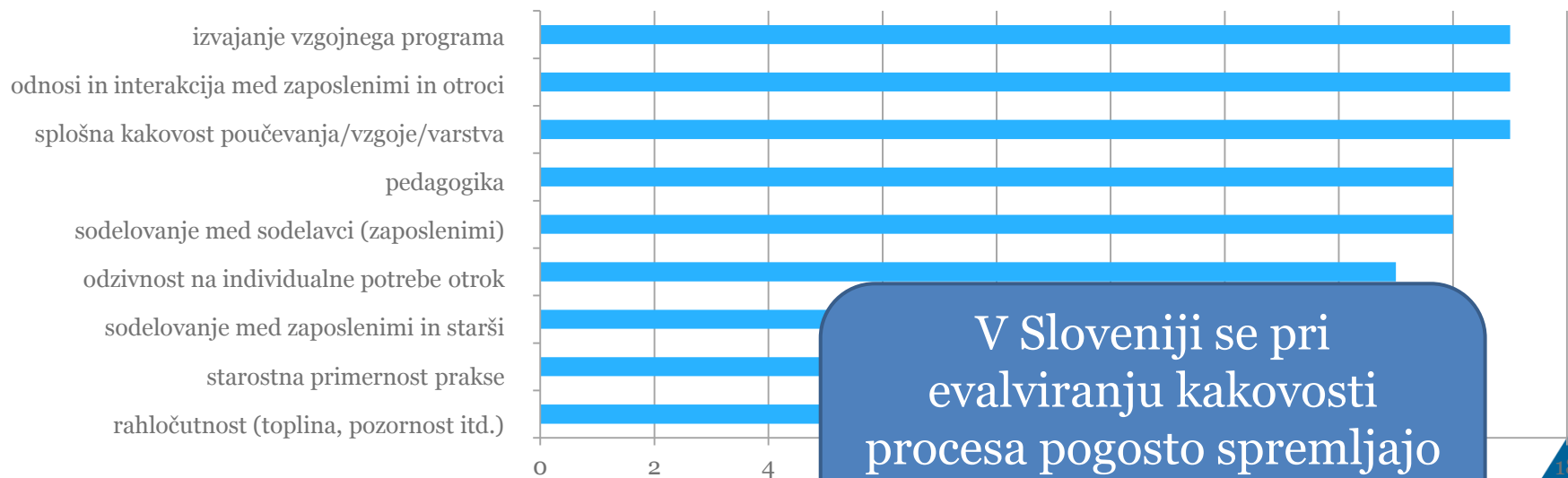
- Mnogo samoevalvacij daje poudarek komunikacijskim spretnostim zaposlenih, komunikaciji med zaposlenimi (17/20) in komunikaciji s starši (15/20), kar velja tudi za Slovenijo.
- V 75 % samoevalviranja na pristojnih območjih (tudi v Sloveniji) pogosto vrednotijo uporabo materialov in izvajanje vzgojnega programa.
- Na 14 območjih od 20 (tudi v Sloveniji) morajo zaposleni ovrednotiti lastne veščine nege in poučevanja ter upravljanja in vodenja.
- Zelo neobičajno je, da bi samoevalviranje črpalo iz otrokovih razvojnih rezultatov – tudi v Sloveniji.
- Samoevalviranje navadno zasnujejo in izvajajo na ravni samega zavoda.

Kakovost procesa – kaj se spremlja?

Poudarek spremljanja kakovosti procesa se med pretežno varstvenimi, pretežno vzgojnimi in enovitimi zavodi zelo malo razlikuje.

Vidiki kakovosti procesa, ki se spremljajo v predšolskem izobraževanju (oz. enovitih zavodih)

V Sloveniji se pri evalviranju kakovosti procesa pogosto spremljajo vsi ti vidiki, razen rahločutnosti.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kako?

Inšpekcijski pregledi navadno zajemajo razne instrumente:

- Intervjuji (19/22), opazovanje (18) in analiza notranjih dokumentov (18) so največ uporabljani instrumenti – v Sloveniji pa intervjuji in analiza.
- Rezultati samoevalviranja, ki se pogosto opravijo pred inšpekcijskim pregledom, se prav tako velikokrat upoštevajo, tudi v Sloveniji.
- Kontrolni sezname in ankete, ki jih pripravijo inšpektorji, so dokaj priljubljeni (12/22) – tudi v Sloveniji.
- Med manj pogostimi orodji so ankete, ki jih izvajajo vodstveni delavci ali zaposleni, in anketiranje staršev – čeprav se slednje v Sloveniji marsikdaj uporabi.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kako?

Kolegialno ocenjevanje:

- Med instrumenti, ki jih po pristojnih območjih uporabljajo največkrat, so opazovanja prakse in pristopov zaposlenih, intervjuji, rezultati anket, ki so jih izvedli vodstvo ali zaposleni, in tudi ovrednotenje listovnikov.
- Opazovanje je v Sloveniji razširjeno orodje.
- Anketiranje, ki ga izvede inšpektor, analiza notranje dokumentacije in kontrolni sezname se pri kolegialnem ocenjevanju ne uporabljajo pogosto.
- Povratne informacije v obliki videa se uporabljajo redko, kadar pa se, se ne nasploh v vseh kolegialnih ocenjevanjih.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – kako?

Samoevalvacije:

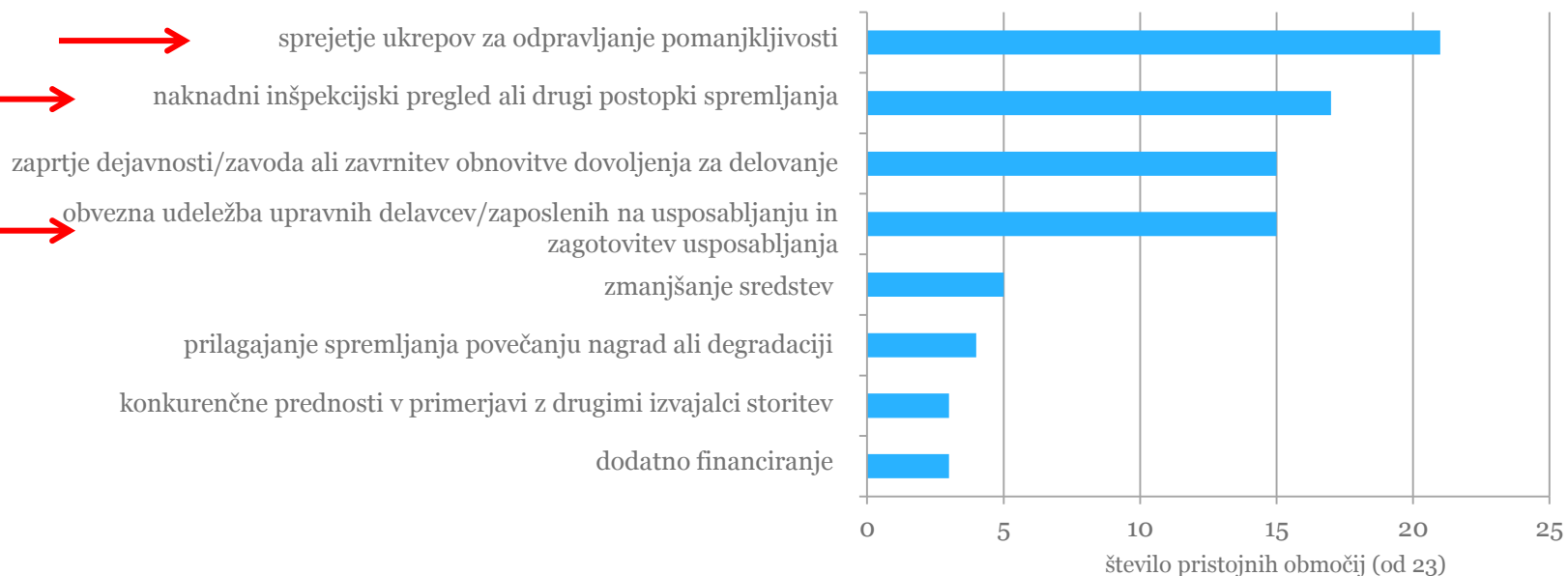
- V polovici pristojnih območij pogosto uporabljajo poročila ali dnevnike o samopresoji in ankete za poročanje o svojem delu – tudi v Sloveniji.
- Le manjši del držav (4) uporablja povratne informacije v obliki video posnetkov in ta praksa v omenjenih državah ni razširjena – tudi v Sloveniji ne.
- Orodja za samoevalvacijo se med zavodi močno razlikujejo, saj imajo zavodi običajno pravico do svobodne izbire orodij za lastno samoevalvacijo.
- Samoevalvacije marsikdaj niso obvezne, čeprav se izvajajo pogosto.

Spremljanje kakovosti zaposlenih – posledice

Po izvedbi spremljanja zaposlenih se velikokrat zgodi, da morajo zavodi/zaposleni odpravljati pomanjkljivosti, upoštevati naknadne naloge spremljanja in se udeležiti izpopolnjevanj.

Posledice spremljanja zaposlenih v predšolski vzgoji in varstvu

Spremljanje kakovosti zaposlenih – izzivi

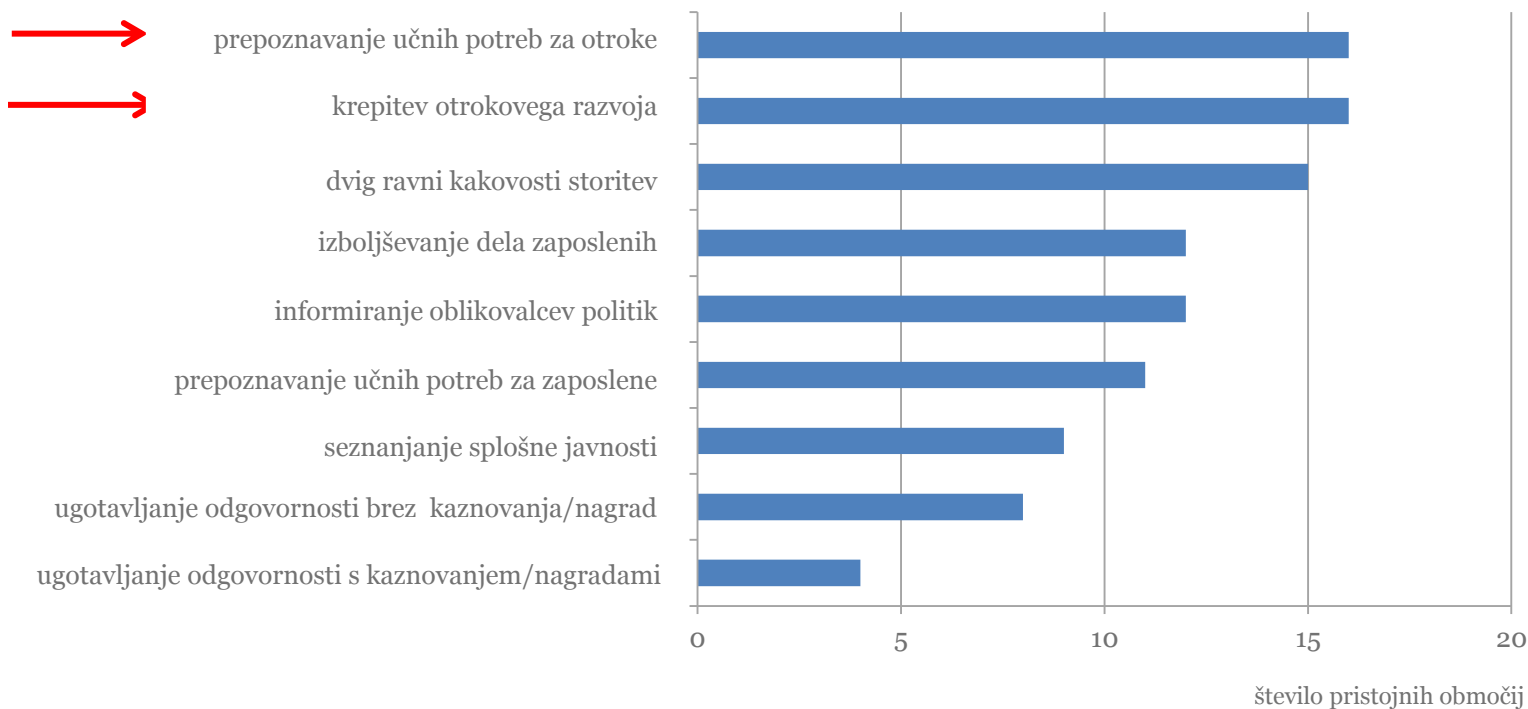

- Zagotavljanje, da spremljanje kakovosti zaposlenih vodi do izboljšav:
  - uporaba ukrepov za odpravljanje pomanjkljivosti,
  - ugotavljanje potreb zaposlenih po nadaljnem učenju ali izpopolnjevanju.
- Spremljanje izvajanja vzgojnega programa:
  - podpora zaposlenim za izvedbo programa,
  - razvitje orodja spremljanja, izrecno povezanega s programom.

Spremljanje otrokovega razvoja – izvajanje

Otrokov razvoj redkeje spremljajo za obveščanje oblikovalcev politik in javnosti ter za ugotavljanje odgovornosti, zato pa za okrepitev otrokovega razvoja (16/21), prepoznavanje učnih potreb otrok (16/21) in dvig ravni kakovosti storitev (15/21).

Spremljanje otrokovega razvoja – izvajanje

- Najpogosteje se uporablja opazovanje (18/21) – tudi v Sloveniji.
- Neposredno ocenjevanje se uporablja na 12 pristojnih območjih od 21 in na državni ravni navadno ni obvezno, tudi v Sloveniji ne.
- 15 pristojnih območij uporablja opisno ocenjevanje, ki opisuje razvoj otrok s pripovedmi ali zgodbami – v Sloveniji to ni razširjeno.
- Pogostost je redko zakonsko predpisana – predpisi močno spodbujajo redno spremljanje.
- Običajno se spremljanje izvaja vsaj enkrat letno ali nenehno, saj se spremljanje razvoja otrok največkrat uporablja v formativne namene.
- 2/3 pristojnih območij deli evidence o otroku z osnovno šolo – to ni obvezno, vendar je v praksi običajno.

Spremljanje otrokovega razvoja – kako?

- Neposredno ocenjevanje se izvaja s preizkusi (9/21) ali pregledi (9/21). V Sloveniji je mogoče izvajati preizkuse jezika in pismenosti.
- Preizkusi so formalna preverjanja znanja, ki se pogosto opravljajo na papirju ali računalniku in so namenjena merjenju znanja, veščin ali sposobnosti otrok.
- Pregledi so zasnovani za odkrivanje težav ali zaostankov pri normalnem otrokovem razvoju.
- Pregled navadno zajema kratek preizkus za presojo, ali otrok osvaja osnovne veščine, in lahko vključuje vprašanja, ki jih strokovnjak zastavi otroku ali staršu, ali zbiranje informacij med igro.
- Neposredno ocenjevanje navadno izvajajo strokovni delavci PVV ali zunanje službe (jezikovni specialisti, psihologi, zdravstveni delavci itd.).

Spremljanje otrokovega razvoja – kako?

- Opisno ocenjevanje zajema postopke pripovedovanja (11/21) in listovnike (14/21).
- Gre za bolj vključujoč pristop k vrednotenju otrokovega razvoja, ker upošteva ne samo strokovnjake, ampak tudi delo otrok, in lahko zajema prispevek staršev.
- Opisna ocenjevanja je mogoče vpeti v vsakdanje dejavnosti; za zaposlene so časovno zamudna, na otroke pa vplivajo zelo malo.
- Vključuje lahko rezultate opazovanj.

Spremljanje otrokovega razvoja – kako?

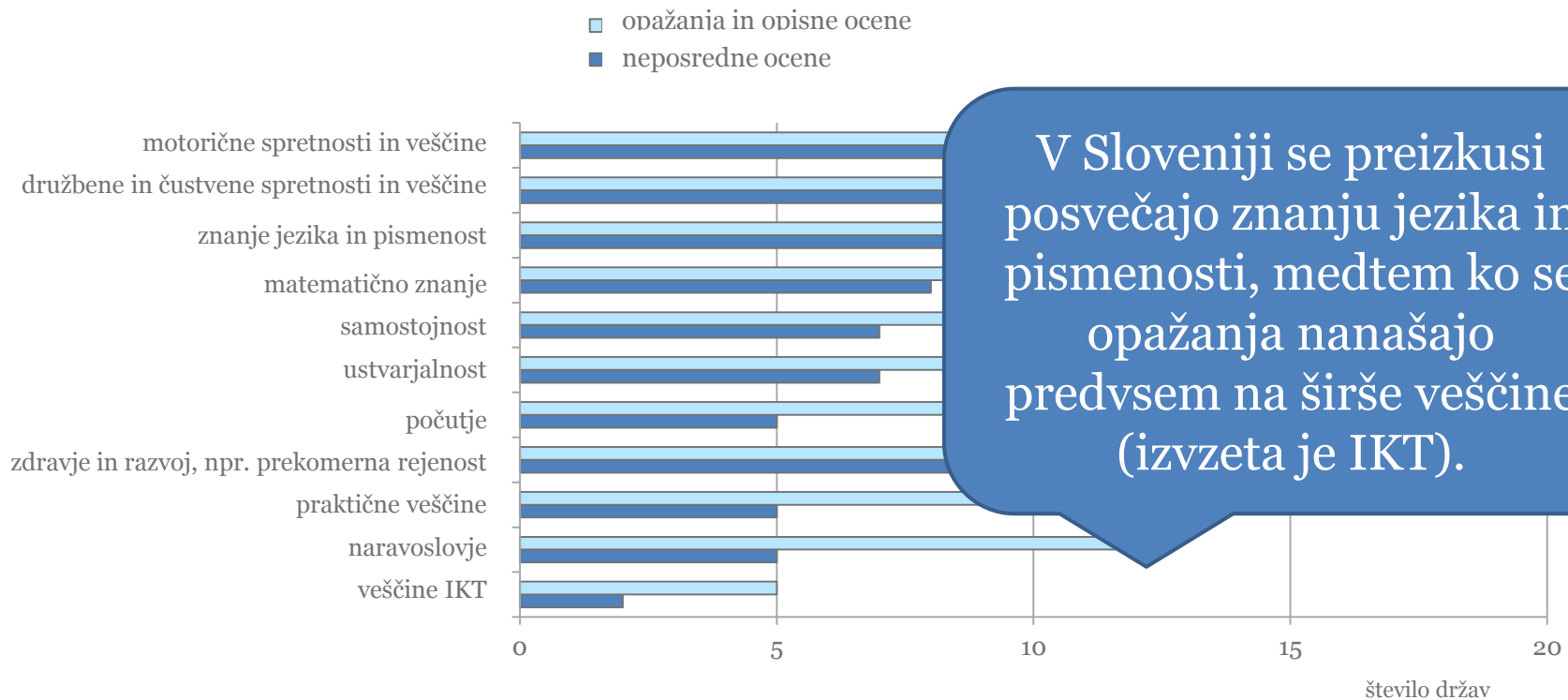

- Za opazovanje se izvajalci najpogosteje zatekajo k uporabi kontrolnih seznamov (17/21) in ocenjevalnih lestvic (12/21). Slovenija največkrat uporablja sezname.
- Namenjeno je lahko ožje opredeljenemu, posamičnemu namenu (npr. inšpekcijskemu pregledu ali kolegialnemu ocenjevanju) ali ostaja odprto (npr. za popisovanje otrokovega napredka za starše).
- Pritisk/vpliv na otroke je majhen.
- Praksa spremljanja pogledov otrok pri ocenjevanju otrokovega razvoja postaja bolj razširjena (11/21) – tudi v Sloveniji.

Spremljanje otrokovega razvoja – kaj?

Neposredne ocene se večinoma uporabljajo za preizkuse iz jezika in pismenosti, medtem ko se opazovanje in opisne ocene navadno nanašajo na znanja in veščine s širših področij.

Spremljanje otrokovega razvoja – izzivi

- Ustvarjanje točne in popolne slike otrokovega razvoja:
  - uporaba več orodij,
  - nenehno ocenjevanje otrokovega razvoja.
- Upoštevanje individualnega razvoja otrok:
  - prikrojevanje spremljanja posamičnemu otroku,
  - uporaba razvojno ustreznih orodij.

Vprašanja?

Ineke Litjens

E-pošta: Ineke.Litjens@oecd.org

Telefon: + 33 1 45 24 86 19

www.oecd.org/edu/school/earlychildhoodeducationandcare